

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
Redna izdaja
celoletno v Jugoslaviji 90 Din, za inozemstvo 100 D

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, ne frankirana
pisma se ne sprejemajo - Uredništvo
telefon števil. 50, upravnishva števil. 328

SLOVENECEC

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 stolp, peči-vrsta
malih oglasov po 150
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 2-50, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
g. Pri večjem g.
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Čekovni
račun: Ljubljana števil. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajeva št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Naš kmet.

Na mariborskem kmetemskem prazniku je povedal dr. Korošec prezanimivi slučaj, kako je t nekateri učiteljci prišla slovenska gospa in ji tožila, da ne ve, kako bi vzgojevala svojo deco, češ, saj jih ni vredno vzgajati za slovenski narod, ker je ta vendar tako majhen. Ta milijonek, kaj more ta pomeniti med drugimi večjimi narodi...

Ta slučaj je, kakor rečeno, prezanimiv, ker drastično osvetljuje miselnost, ki jo danes žalibog pogosto srečavamo v slovenskih takozvanih gosposkih krogih. To je defetistični duh, ki so se ga navzeli ljudje, čitajoč »Jutro«, ki je teorijo o nadmoči številke že nedotakljivo razvijalo. Kakor da bi usodo narodov odločevala njih številčna velikost in ne moč njihovega duha, moralne kvalitete in kulture. Zakaj so številčno veliki narodi propadli ali pa celo izginili, zelo majhni narodi pa se krepko ohranili in igrali večkrat znamenito vlogo v zgodovini? Kaj pomeni n. pr. danes na svetski pozornici ogromni štiristomilijonski kitajski narod napram desetkrat manjšemu japonskemu? In kaj bi veljali mi Slovenci, da nas je deset milijonov, a bi bili primitiven nepismen narod z nerazvito kulturo? Profesor Jansen pravi v svoji študiji o Slovencih: »...numerično morda najmanjši narod v Evropi, ki pa se s svojo vsestransko visoko kulturo lahko smelo kosa s prvimi in največjimi.«

S trditvijo, da Slovenci nimamo bodočnosti, ker smo premajhen narod, torej ni nič. To so samo krivi preroki, ki tako učijo, je prav dejal dr. Korošec. postavlja jih pa na laž že sama tisočpetstoletna naša zgodovina, dejstvo, da smo se na najbolj eksponirani geografski točki, stisnjeni med dva silna pritiska od severa in od juga, vendarle ohranili kot samobiten narod. Ne verjamemo, da bi bil kakšen drug narod v enakem položaju obstal. To imamo seveda zahvaliti v prvi vrsti čudoviti odporni sili slovenskega življa, ki mu jo je podarila dobrotljiva Previdnost. Ta sila pa je vir naše nacionalne moči, katera ima svoje najkrepkejšje korenine v slovenskem kmetu.

Naš slovenski kmet je tisti trdni, neomajljivi in neizpremenljivi temelj, na katerem je zasiguran in zajamčen obstanek slovenskega naroda in njegova bodočnost. Najsi tudi različne dobe, različne zunanje razmere in vplivi posejajo več ali manj globoko tudi v duševnost in miselnost našega kmeta, zapuščajó svoje sledove, samobitne njegove narodne duše kot take niso in ne bodo nikoli mogle predrugačiti. Ona je in ostane vedno ista: naravna, pristna, zdrava. Miselnost na primer, kakor se je izražala pri omenjeni slovenski gospi, je in bo našemu kmetu vedno tuja in nerazumljiva. In ni čuda, če je, ko je govornik to pripovedoval, med zbranim kmetiskim ljudstvom vzbudilo splošno strmeenje in, kakor nam pripovedujejo udeležniki, bil potem predmetom živahnega razgovaranja. In je rekla kmetka žena: Kako more slovenska mati tako misliti! — In je rekla druga: Da bi moji otroci ne bili slovenski, rajši jih nimam. — In je rekel kmet s Pohorja: Naj nas je malo, kolikor nas je, toliko nas je. Za našo slovensko zemljo nas je dovolj.

Tako je. Za našo slovensko zemljo nas je dovolj. To imamo, to ohranimo in držimo, več pa nam treba ni. In to je življenski smoter in ideal našega kmeta: ohranitev slovenske domačije, od očetov podedovane, iz roda v rod, v vsem njenem slovenskem značaju in obeležju, slovenski govorici, slovenski veri, slovenski šegi. In politična linija našega kmeta je vedno ista, ravna in enostavna: njegova slovenska pravica.

Pravica, da svobodno in nemoteno živi svoje slovensko življenje na slovenski grudi, ki jo je od očetov podedoval in ki jo bo sinu zapustil. Pravica, da država, kateri on daje, kar ona od njega zahteva, istotako njemu da, kar on potrebuje. Pravica, da pri urejanju državnega življenja tudi njegova beseda pride do veljave in da se brez njegovega sodelovanja ne ustvarjajo zakoni, ki zadenejo njegove interese oziroma ki so protivni njegovim življenskim interesom, njegovemu hotenju in čutenju.

Spričo te edine politične linije našega kmeta je tudi razumljivo, da se je oklenil tiste stranke, ki je zapisala na svojo zastavo slovensko avtonomijo, s katero so najtesneje zvezani njegovi življenski interesi, materialni kakor duševni. Zato je tudi napačno misliti, da je avtonomistična misel uнесена v slovensko ljudstvo kot kako strankarsko geslo; ne:

Važni razgovori na Bledu.

Bled, 20. avg. (Od našega poročevalca.) Romunski zunanji minister Mitleneu je ob priliki sklenitve štirih konvencij med našo državo in Grčijo poslal preko romunskega poslanika Emandiu na našega zunanjega ministra sledečo čestitko: »Vedoč za srečen zaključek pogodbe z Grčijo, Vas prosim, da izrazite ministru za zunanje zadeve g. dr. Ninčiču globoko zadovoljnost romuske vlade nad uspehom, ki bo močno utrdil mir ter zajamčil tako kraljevini SHS kakor tudi Grčiji vzpostavlo gospodarskih zvez ter sijajno bodočnost.«

Ministrski predsednik Uzunović, zunanji minister Ninčič in vojni minister Trifunović ostanejo še na Bledu. Mnister Ninčič je bil danes ob pol 5 popoldne sprejet v avdienco od kralja. Kralj in Ninčič sta se v živahnem razgovoru sprehajala skoro do 8 zv. ob jezeru.

Ninčič je odklonil vsako izjavo glede svojega razgovora s kraljem. Obenem je zatrjeval, da se ne bo vršila na Bledu seja ministrskega sveta pod predsedstvom kralja. Delegacija za ženevsko zasedanje se bo po izjavi g. Ninčiča sestala pred svojim odhodom v Belgradu. Vze-la bo v pretres svoje delo za skupščino Zveze narodov in proučila potrebno gradivo. Dr. Ninčič odpotuje v nedeljo ali v ponedeljek nazaj v Belgrad, da se udeleži te konference delegatov za ženevsko zasedanje.

Ministrski predsednik Uzunović je prišel danes ob pol 10 k Ninčiču na kratek razgovor. Ob 10 zvečer je bil g. dr. Ninčič na dvoru 10 minut, nakar se je odpeljal v Toplice, najbrže k italijanskemu poslaniku Bordreru, ki se po vsej verjetnosti odpelje jutri v Italijo.

Fiasko konference vodstva HSS.

RADIČEVA STRANKA POPOLNOMA DESORIENTIRANA.

Zagreb, 20. avg. (Izv.) Današnje časopisje ugotavlja po sklepu seje vodstva HSS veliko blamažo g. Radiča, ker se mu očitno ni posrečilo spraviti dr. Nikiča iz vlade. Po vestih iz Bleda je Nikičev položaj popolnoma siguran. Radi tega in pa ker ni bil Radič pozvan na Bled, kjer se imajo po vsej verjetnosti storiti važni sklepi glede naše notranje ter zunanje politike, je zavladalo med Radičevci, zbranimi na seji vodstva HSS, veliko vznemirjenje. Radi tega se ne smemo začuditi, ako je skoro dvodnevno zasedanje vodstva HSS končalo brez vsakega rezultata. Po pisanju današnjega »Obzora« so bili postavljeni radičevci pred alternativo, ali priznati Nikiča ali

pa iti iz vlade. Radičevci niso storili niti enega niti drugega. Vse časopisje obsoja to postopanje radičevcev. Se vedno pa se v nekaterih krogih naglaša, da obstoja veliko število Radičevih poslancev, ki niso zadovoljni z dosedanjjo politiko kluba HSS. Tej grupi s taktiko kluba HSS nezadovoljnih poslancev stoji na čelu poslanec Preka, ki obsoja velikosrbsko politiko v Bosni. Med nezanesljive spada tudi minister Pucelj. Po končani seji vodstva HSS, ki je šla narazen brez vsakega oficielnega komuniqueja, ker se poslanci HSS očitno niso mogli sporazumeti niti na besedilo komuniqueja, je odpotoval danes Radič v Tuzlo, kjer bo imel shod.

Bencinska afera postaja čezdaljeboli zanimiva.

Belgrad, 20. avgusta. (Izv.) Anketni odbor se je po neprostovoljnem presledku, ki je nastal radi občinskih volitev v Srbiji, spet sestel k sejam ter začel z delom. Odborovih sej se od Jugoslovanskega kluba udeležuje g. narodni poslanec dr. J. Hodžar. Prvi dve seji sta bili monotonni ter se je na njih končalo čitanje aktov o bencinski aferi ter pregledali v Rade Pašičevi aferi pismeni odgovori načelnikov Pavloviča in Ristića ter našega delegata v Adamovu ing. Zoreta v zadevi popravljanja naših vagonov na Češkem. Včeraj se seja anketnega odbora ni vršila radi pravoslavnega praznika ter radi odsotnosti radičevcev, tako da je seji prisostvovalo samo sedem članov. Radi nezadostnega števila navzočih članov se je seja preložila na petek.

Na današnji petkovi seji anketnega odbora se je razpravljalo o bencinski aferi. Zaslisevanje je trajalo dve uri. Zaslišan je bil trgovec Cantoni iz Bukarešte, ki je dal na razpolago bencin in olje, ki ga je bil Rajković prodal državi. Cantoni pripoveduje, da je prišel Rajković k njemu v Bukarešto ter mu pokazal pogodbo glede prodaje bencina in olja, ter mu izjavil, da je vse v redu. Dal mu je blago na kredit. Cantoni je prišel pozneje v Belgrad, da pospeši likvidacijo. Poznal je tukaj samo nekega Protića, ki ga je seznanil z drugimi osebami. V Belgradu mu je nekdo obljubil 1 milijon zaslužka, a on je ponudbo odbil, ker je bilo blago prodano državi. Tekom časa so razni ministri zahtevali popust od prvotne cene in se je sestavila komisija za pregled blaga, ki se je kvarilo na Savi. Cantoni nadaljuje svoja izvajanja ter pravi, da se mu je končno reko, da je pogodba med Rajkovićem in državo neveljavna, ker se je sklenila proti določilom zakona o državnem računovodstvu brez odobrenja ministrskega sveta. Nekega dne pa pride k Cantoniju siromašen človek, ki se je predstavil kot uradnik ministrstva za prehrano in obnovo. Ta mu je izjavil, da mu je cela zadeva

dobro znana. Dal je Cantoniju na razpolago prepis odloka iz novembra l. 1919., s katerim je ministrski svet z ozirom na posebne razmere, ki so takrat vladale, dovolil sklenjanje pogodb tudi preko zakona o državnem računovodstvu. Cantoni je ponudil tujcu vsoto 10.000 Din kot nagrado, kateri znesek je dotični po dolgem obotavljanju sprejel. Bil je to neki Štefanović, ki je že umrl. Nato pravi Cantoni, da je dobil vladni odlok, da je likvidacija mogoča samo za slučaj, če vsota ne presega 15 milijonov Din. Cantoni pravi, da se je nato spoznal z odvjetnikom Jankovićem in ta mu je rekel, da ne bo prišel nikdar do denarja, če ne dobi prijateljev. Ta ga je spoznal z nekim odvjetniškim pisarjem Duganom, ki mu je izjavil: »Če hočete plačati 300.000 dinarjev, bo stvar takoj rešena.« Cantoni pa je izjavil na današnji seji anketnega odbora: »Jaz pa še vedno čakam pravice.« V nadaljevanju svojega govora govori Cantoni o raznih predlogih glede izplačila v frankih. Ker se je od strani države zahtevalo, da plačilo sme presegati 15 milijonov dinarjev, pravi Cantoni, da je špekuliral, da bi vsaj pri kurzu dinarja prišel na svoj račun, a iz vsega tega ni bilo nič. Nato se je Cantoni končno dogovoril z namestnikom finančnega ministra, da se mu izplača na konto 3½ milijona Din, a je tudi to šlo po vodi, ker je bil finančni minister izven Belgrada in je bil zaklenil dotično pismo. Končno se je Cantoniju posrečilo, da je prejel izplačilo 3½ milijona Din.

Pod ministrom dr. Behmena pa se je sestavila komisija, ki je priznala Cantoniju 9 milijonov dinarjev odškodnine, a pozneje je Davidovičeva vlada padla in iz cele zadeve ni bilo nič. Pozneje se je sestavilo posebno razsodišče, ki naj določi še diferenco dolga, a do zaključka ni prišlo. Radi tega je Cantoni vložil 30. julija 1924 proti državi tožbo za čez 22 milijonov dinarjev. Cantoni je zaključil svoja izvajanja: »Proučite vso zadevo in videli boste, da nisem goljuf in lopov.«

ROMUNSKI ČASNIKARJI V ZAGREBU.

Zagreb, 20. avg. (Izv.) Danes je prispelo semkaj 18 romunskih novinarjev, ki so jih pričakovali na postaji zastopniki zagrebskega tiska. Gostje so posetili zagrebski veleposled, bili sprejeti od tukajšnjega velikega župana ter mestnega župana Heinzla.

Seja davčnega odbora.

Belgrad, 20. avgusta (Izv.) Po enomesečnem odmoru se je danes sestel tudi davčni odbor k seji, da nadaljuje razpravo o davčnem zakonu. Razpravljalo se je o čl. 31. do 45., ki vsebujejo določila o zgradarini. V razpravo je prišel čl. 31. davčnega zakona, ki določa, da je zgradarini podvržena vsaka zgradba, namenjena za stanovanje ali trajno uporabo. Čl. 32. definira pojem zgradbe, po katerem je zgradba vsaka stavba na suhem ali na morju brez ozira na material. Posl. Pušenjak stavi k predmetnem členu dopolnilni predlog, da naj se zidanice po vinogradih, koče za pastirje ter drvarje ter slične stavbe smatrajo kot ekonomske zgradbe, ki so omenjenega davka proste. Pušenjakov predlog je bil sprejet. V čl. 33. se fiksira začetek in konec davčne obveznosti. Mesto določila tega člena, po katerem preneha davčna obveznost koncem meseca, v katerem se je zgradba porušila, stavi posl. Pušenjak spreminjevalni predlog, da preneha davčna obveznost koncem meseca, v katerem se zgradba ruši, ker rušenje lahko traja dalj časa. Čl. 34. navaja 14 slučajev oprostitve od zgradarine. Tudi tukaj stavi posl. Pušenjak svoje dopolnilne predloge, po katerih naj bi bile med drugim oproščene zgradarine tudi zgradbe zadrug (n. pr. mlekarne itd.). Tudi drugi poslanci so stavili svoje predloge, a večina je vse te predloge odklonila. Čl. 35. govori o oprostitvi zgradarine pri novih zgradbah. Zakon določa, da so pritlične hiše oproščene za 50 let, višje pa še za več let. O naslednjih členih se bo razpravljalo na prihodnji seji.

ZIVAHNO DELOVANJE HPS V DALMACIJI.

Zagreb, 20. avg. (Izv.) HPS s Dalmaciji je imela tekom prejšnjega tedna več sestankov. Posebno su uspeši shodi v Olibu ter Tinjarcu, a tudi drugi sestanki so se vršili z velikim uspehom. Te dni se bo vršila tudi kmet-ska politična šola v Preki. Kakor napreduje organizacija mas HPS v Dalmaciji, tako postaja položaj radičevcev vedno slabši. Tako je imel radičevski poslanec Matijević te dni shod v Muču, a navzoči zborovalci so ga spomnili vseh Radičevih obljub ter ga vprašali, kje so odkravljeni davki, kje popravljene ceste in vse drugo, kar so radičevci zbežganemu ljudstvu obljubovali. Radi razburjenja nerazpoloženih zborovalcev je moral poslanec Matijević svoj govor prekiniti. Ta shod je najboljši znak, kako narod zapušča radičevce.

G. ministru Puciju.

Zivinozdravnik dr. Jerina v Laškem je bil že ponovno žrtev političnega preganjanja. Štiri leta je služil v Srbiji, od koder je bil po štiritletnem službovanju prestavljen v Škofjo Loko, odtod pa v Laško, kjer si je v 2 letnem službovanju pridobil simpatije celokupnega prebivalstva laškega okraja. A na zvit način od SDS-krogov ovađen ministru Puciju, kakor smo to že včeraj ugotovili, je dobil dr. Jerina dekret, s katerim se prestavlja zopet nazaj v južno Srbijo. Minister Pucelj pravi, da ima o raznih strani hude pritožbe proti dr. Jerini radi njegove strankarske agitacije med ljudstvom in da ne trpi, da se državni uslužbenec ki je tu za pristaše vseh strank in mora umeti obdržati korektno odnose do vseh strank eksponira na korist katerekoli stranke. Ne glede na to, da se SKS tega načela sama ne drži, saj je n. pr. imenovala za šefa kmetijskega oddelka člana načelstva SKS g. Sane-cina, saj je znano, da se imenujejo za okrajne ekonomie izraziti pristaši stranke, kakor tudi, kakšno stališče zavzema SKS glede kmetijskih šol in strokovnih učiteljev (da imenujemo samo šolo na Grmu), ugotavljamo v slučaju prestavitve dr. Jerine: Da so vsi odbori SKS v laškem okraju zahtevali od ministra Puclja, da se premestitev dr. Jerine prekliče, ker nimajo ničesar proti njemu, nasprotno pa je njegovo delovanje za dobrobit kmetijskega ljudstva tako veliko, da je v svoji funkciji kot živinozdravnik laškega okraja nenadomestljiv. Dokaz, da se dr. Jerina ni eksponiral za nobeno stranko, ampak le za dobrobit prebivalstva svojega okraja. Ako se ta premestitev takoj ne prekliče, tudi če naj se dr. Jerina prestavi v Kastav in ne v Južno Srbijo, bomo storili vse, da se to primerno ožigosa. Kmetje brez razlike strank bi ne razumeli, kako bi mogel g. minister Pucelj postopati tako napram živinozdravniku, za katerega se je zavzelo vsled njegove le v dobrobit ljudstva posvečene službe celokupno kmet-sko prebivalstvo laškega okraja, posebno pa krajevni odbori SKS, ki so pri ministru Puciju proti prestavitvi dr. Jerine osebo protestirali!

